

VI. Miscellanea.

1. Komisja Kodyfikacyjna (Komunikat).

Od 6 do 14 kwietnia r. b. odbywały się w Warszawie w pałacu Rzeczypospolitej posiedzenia zebrania ogólnego członków Komisji Kodyfikacyjnej. Przyjęto w ostatecznej redakcji według referatów profesorów Zolla i Rostworowskiego dwa projekty ustaw o prawie prywatnem międzynarodowem i prawie prywatnem międzydzielnicowem. Wydział cywilny uznał te projekty za najpilniejsze, wobec rozbieżności przepisów dzielnicowych w przedmiocie prawa międzynarodowego, co w stosunkach prawno-prywatnych z zagranicą wywoływało wiele niepożądanych wątpliwości i nieporozumień.

Zrastanie się państwa polskiego i wypływające stąd ciągle zwiększanie się stosunków prawno prywatnych pomiędzy obywatelami różnych dzielnic wytworzyło potrzebę stałego uregulowania tych wypadków, gdy zachodzi kolizja pomiędzy prawami, obowiązującymi w różnych dzielnicach. Za podstawę przyjęto *lex domicilii*, to jest miejsce faktycznego stałego zamieszkania, niezależnie od dawnej przynależności państwowej do tego lub innego z byłych państw zaborczych. Przyjęcie tej zasady przyczyni się w znacznym stopniu do zatarcia różnic dzielnicowych. Obydwa projekty wraz z uzasadnieniem Komisja Kodyfikacyjna prześle w najbliższym czasie Ministrowi Sprawiedliwości w celu złożenia ich władzy ustawodawczej. Prócz tych dwóch projektów, już zupełnie wykończonych, cały szereg prac ustawodawczych posuwa się naprzód w szybkim tempie. Wydział karny, po ustaleniu zasad ogólnych, według referatu prof. Mogilnickiego (korreferenci: sędzia Rymowicz i prof. Rappaport) opracował projekt jednolitej dla całego państwa ustawy o sądach dla nieletnich. Projekt stawia kwestję walki z przestępczością nieletnich na nowych podstawach, opartych na doświadczeniu krajów zachodnio-europejskich, a zwłaszcza na ustawach francuskiej i belgijskiej z uwzględnieniem swoistych warunków bytu w Polsce. Złożenie projektu ogólnemu zebraniu wydział karny odroczył ze względu na zgłoszone w ostatniej chwili uwagi wydziału cywilnego,

Również bliskim ukończenia jest projekt ustawy o jednolitym dla całego państwa ustroju sądownictwa. Projekt ten, opracowany według referatów prof. Stefki i prof. Nowotnego, rozesłano do opinii sądom i innymi instytucjom prawniczym, które nadesłały swoje uwagi. Po wprowadzeniu pewnych zmian w związku z temi uwagami podkomisja złoży projekt wydziałom cywilnemu i karnemu.

Obydwa projekty, o ile nic szczególnego nie stanie na przeszkodzie, będą przyjęte przez zebranie ogólne Komisji Kodyfikacyjnej na jesieni roku bieżącego.

Referenci wydziału cywilnego opracowali projekty prawa autorskiego (prof. Zoll i adw. Litauer), prawa małżeńskiego (prof. Jaworski), prawa wekslowego (adw. Kuratowski), oraz obszerny zbiorowy projekt ustawy postępowania cywilnego (prof. Fierich, prof. Allerhand, prof. Gołąb, adw. Litauer, wiceprezes Mańkowski, prof. Dziurzyński), a, ponadto szereg drobniejszych projektów z dziedziny prawa cywilnego: o osobach prawnych (prof. Till), o przymusie i błędzie (prof. Gołąb), o uznaniu za zmarłego (prof. Allerhand) i inne. Projekty te wydrukowano i oddano do ostatecznego opracowania odnośnym sekcjom. Wydział karny po ustaleniu znacznej części zasad kodeksu karnego według referatów prof. Makarewicza (część ogólna — korrefeirenci: prof. Krzymuski, prof. Mogilnicki, prezes Nowodworski, prof. Rappaport) i prof. Krzymurskiego (przestępstwa przeciw życiu i zdrowiu), oraz zasad ustawy postępowania karnego według referatu prof. Miklaszewskiego, przystąpił do równoległego opracowania części ogólnej kodeksu karnego (prof. Makarewicz) oraz ustawy postępowania karnego (prof. Krzymuski, sędzia Rymowicz, prof. Mogilnicki). Ze względu na odrębny charakter prawa karnego, projekty karne nie mogą się ukazywać w drobnych częściach i będą wydrukowane dopiero po opracowaniu większych całości.

2. Sekcja ekonomiczno-polityczna Wydziału prawa i nauk ekonomiczno-politycznych Uniwersytetu Poznańskiego.

Przy tworzeniu Uniwersytetu Poznańskiego inicjatorowie jego (Komisarjat Naczelnej Rady Ludowej) wyrażali życzenie, by zostały na nim uwzględnione specjalnie nauki społeczne, przede wszystkim ekonomiczne, a to ze względu na wielkie zainteresowanie nimi ludności byłej dzielnicy pruskiej, na potrzeby jej w tym kierunku z powodu wielkiego rozwoju organizacji społecznych i życia gospodarczego, a, wreszcie i na pewne przyzwyczajenie, wywołane przez istnienie specjalnie tym przedmiotom poświęconych wydziałów na uniwersytetach niemieckich, które miały wśród Polaków z b. dzielnicy pruskiej duże powodzenie. Życzeniem tym stało

się zadość przez podzielenie Wydziału prawa na dwie Sekcje: prawniczą, odpowiadającą zwykłemu studjum prawnemu, oraz ekonomiczno-polityczną, stanowiącą zupełną nowość i dotychczas unikat na uniwersytetach polskich.

Funkcjonuje ona już trzeci rok szkolny, doskonaląc coraz bardziej i uzupełniając swoją organizację. W pracy swej wzoruje się tak na analogicznych wydziałach uniwersytetów niemieckich, jak na wydziale ekonomiczno-społecznym uniwersytetu londyńskiego (London School of Economics and Political Science), częściowo zaś na paryskiej Ecole des sciences politiques. Od tej ostatniej różni się jednak nieuwzględnianiem dotychczas specjalnego przygotowania do dyplomacji. Zadaniem jej jest dać przedewszystkiem to ogólne wykształcenie w naukach społecznych, dla którego nasi ojcowie i dziadkowie tak często dawniej uczęszczali na prawo, choć poświęcali się później praktycznie nieraz innym zawodom. Dlatego uwzględnioną jest w programie szeroko teoria wszystkich nauk społecznych i opis stosunków na ziemiach polskich. Specjalnie jednak są rozbudowane administracja i ekonomika. Praktycznie bowiem Sekcja ma przygotować do wszystkich zawodów, w których te nauki posiadają szczególne znaczenie, skutkiem czego zwykłe studjum prawne nie jest dla nich dostatecznie pogłębionem przygotowaniem. , Chodzi więc o przygotowanie ludzi dla administracji państwowej i samorządnej, szczególnie tych działów, które mają styczność z gospodarzami funkcjami, dalej dla wszelkich instytucyj i organizacyj społecznych, jak związki zawodowe, izby przemysłowe, towarzystwa rolnicze itd., dalej o przygotowanie działaczy społecznych wszelkiego typu, a wreszcie kierowników naszego życia gospodarczego. Szeroki to zakres. Obejmuje on wszelkie stanowiska, z wyjątkiem sędziostwa, adwokatury i notariatu, do których w braku specjalnych studjów żąda się dotychczas ukończenia prawa. To jednak w stosunku do nich daje za mało specjalnego przygotowania, a za dużo zbędnego znów w nich szeroko rozbudowanego prawoznawstwa. Ze względu na przygotowanie do życia gospodarczego (banki, przemysł, handel) uwzględnione są w programie i praktyczne przedmioty z t. zw. ekonomiki prywatnej. Jednak nie mają one na celu zupełnego przygotowania praktycznego, wyspecjalizowanego do danych zawodów. Nie mają zastępować wysłuchania Akademji Handlowej. Są traktowane z ogólnego stanowiska i mają na celu tylko zaznajomić słuchacza z odnośną dziedziną, wprowadzić w nią i zainteresować, by był w stanie ją posiadać później już to przez praktykę, już to przez pobranie odpowiedniego skróconego fachowego wykształcenia w specjalnym, praktycznym zakładzie, jak Akademia Handlowa. Chodzi więc o kształcenie pracowników typu wyższego, kierowniczego, którzyby

raczej swem ogólnem pogłębionem wykształceniem gospodarczo-społecznem i znajomością rozwoju społecznego, mogli służyć do budowania naszego życia gospodarczego.

Nie potrzeba dodawać, że rozwój nauk społecznych, tak niestety dotychczas w Polsce zaniedbanych, podnoszenie ich poziomu i krzewienie wśród społeczeństwa, musi z natury rzeczy być też prócz zadań pedagogicznych jedną z głównych trosk Sekcji. Zadanie to niesłychanie ważne, gdyż trzeba tu odrobić wielkie zadłości, dzięki którym właśnie takeśmy odskoczyli od zachodnio-europejskiego sposobu traktowania życia.

Na brak zrozumienia i odgłosu w społeczeństwie i wśród młodzieży nie może Sekcja narzekać. Okazało się, że odpowiada żywotnym potrzebom, czego dowodem niejednokrotna pomoc ze strony przedstawicieli społeczeństwa i liczna frekwencja studentów. Zapisanych było w roku szkolnym 1919 około 150, w roku szk. 1920 około 200, a w roku szk. 1920/1921 około 350 studentów.

Studjum w zasadzie jest pomyślane jako czteroletnie. Jednak dotychczas, ze względu na dawne stosunki niemieckie, musiano utrzymać, podobnie jak i na sekcji prawniczej, studjum trzyletnie, które od roku 1922/1923 ma być zamienione na normalne, czteroletnie. Możliwym jest jednak, że wobec nacisku żądań miejscowego społeczeństwa termin przeobrażenia zostanie nieco jeszcze odsunięty, a może nawet studjum trzyletnie pozostałoby na stałe.

Program studjów w obecnej swej formie przedstawia się następująco :

		T r y m e s t r y		
		I	II	III
Rok I.				
Encyklopedia prawa	godzin tygodn.	2	2	
Ekonomika (kurs ogólny)		4	4	4
Historja gospodarcza (głównie Polski)		3	3	3
Historja ustroju Polski		4	4	4
Geografja gospodarcza		2	2	2
Historja doktryn politycznych		3		
	Razem godzin tygodn.	18	15	13
Rok II.				
Nauka skarbowości	godzin tygodn.	3	3	
Prawo skarbowe polskie				3
Statystyka		3	3	3
Nauka o państwie		3	3	
Polskie prawo konstytucyjne				3
Nauka administracji i polskie prawo admini- stracyjne (kurs ogólny)		4	4	4
Prawo międzynarodowe publiczne		3	3	3
Zasady prawa cywilnego			3	3
* Rachunkowość państwowa (lektorat)		2	2	
	Razem godzin tygodn.	18	21	19

Rok III.					
Prawo handlowe i	wekslowe	godzin tygodn.	3	3	3
Socjologia		„ „	3	3	—
Monograficzne szczegółowe wykłady z admini-		stracji i polskiego prawa administracyjnego „ „	3	3	3
Monograficzne szczegół. wykłady z ekonomiki		„ „	3	5	8
(w czym obowiązkowo zasady współdziel-					
czości 2 g., a kwestja robotnicza 3 g.)					
Historja doktryn i metod ekonomicznych		„	3	3	
* Dziennikarstwo i prawo prasowe (lektorat)		„	2	2	2
* Technika handlu i bankowości (lektorat)			2	2	2
* Podstawy teorii ubezpieczeń (lektorat)					2
* Buchalterja (lektorat)			4	—	
Razem godzin tygodn.			23	21	20

Obok tego każdy z profesorów prowadzi seminarjum ze swego przedmiotu. Obecnie jest w toku takie ustosunkowanie ich wzajemnie do siebie, by w każdej grupie przedmiotów jedno z nich było prowadzone jako wstępnie (proseminarium), którego przejście stanowiłoby warunek przyjęcia do reszty seminariów danej grupy. Na razie nie są one obowiązkowe, zamierzone jest jednak z czasem żądać jako warunku dopuszczenia do ostatniego egzaminu świadectwa z czynnego zadowolniającego udziału w jednym z seminariów w którymkolwiek roku studiów. Przedmioty praktyczne (oznaczone gwiazdką i stanowiące lektoraty) połączone są z ćwiczeniami praktycznymi. Ich ilość i rozkład między poszczególne lata nie są jeszcze ostatecznie ustalone. Nie są też z reguły przedmiotami egzaminowymi, choć są uwzględniane przy egzaminach pokrewnych przedmiotów teoretycznych.

Każdy rok studiów jest zakończony egzaminem, którego złożenie jest warunkiem przejścia na rok następny (t. j. uczęszczanie na rok następny jest uznane za uprawniające do przypuszczenia do następnego egzaminu dopiero, gdy ma miejsce po złożeniu poprzedniego egzaminu).

Egzamin pierwszy (z pierwszego roku) obejmuje następujące przedmioty: 1) encyklopedia prawa, 2) historia gospodarcza, 3) historia ustroju Polski, 4) geografia gospodarcza. Z ogólnego kursu ekonomiki winni studenci złożyć po pierwszym roku kolokwium, którego pomyślny wynik jest także warunkiem dopuszczenia do drugiego egzaminu. Do tego ostatniego musi się, kandydat wykazać również złożeniem kolokwium z rachunkowości państwowej. Egzamin drugi składa się z następujących przedmiotów: 1) Nauka o państwie z historją doktryn politycznych oraz prawo konstytucyjne polskie, 2) skarbowość i polskie prawo skarbowe, 3) Statystyka, 4) prawo międzynarodowe, 5) prawo cywilne. Do egzaminu trzeciego musi się kandydat wykazać świadectwem kolokwjalnem z buchalterji (książkowości) i socjologii, a składa go z: 1) teorii ekono-

miki z historią doktryn ekonomicznych, 2) ekonomiki szczegółowej (z polityką ekon.), 3) nauki administracji, 4) prawa polskiego administracyjnego, 5) prawa handlowego i wekslowego. Po złożeniu wszystkich trzech egzaminów otrzymuje student dyplom i tytuł magistra nauk ekonomiczno-politycznych. Dotychczas poddało się egzaminowi pierwszemu — 122, drugiemu — 29, a trzeciemu — 12 studentów (były udzielane ulgi w terminach ze względu na warunki nienormalnie studjów).

Sekcja nadaje także stopień naukowy doktora nauk ekonomiczno-politycznych. Do dopuszczenia do doktoratu wymaganiem jest uprzednie złożenie wszystkich trzech powyższych egzaminów (na okres przejściowy dla absolwentów innych, zagranicznych, analogicznych zakładów naukowych przewidziane są pewne ulgi w formie wstępnych kolokwiów). Doktorat składa się z pisemnej rozprawy naukowej i dwóch rygorozów. Rozprawa winna zawierać metodyczne i samodzielne badanie naukowe, wchodzące w zakres ekonomiki, historii gospodarczej, skarbowości z prawem skarbowem, statystyk, nauki o państwie z prawem politycznym, nauki administracji z prawem administracyjnym, prawa międzynarodowego publicznego lub socjologii. Zadawalniająca ocena rozprawy jest warunkiem dopuszczenia do rygorozów. Pierwsze z nich obejmuje dwa przedmioty: główny, do którego należy przedmiot rozprawy, oraz poboczny, stojący z nią w związku. Przedmiotem rygorozum drugiego jest historia doktryn ekonomicznych lub politycznych, zależnie od tematu rozprawy. Dotychczas uzyskał stopień doktorski jeden kandydat.

Prof. D r. E. Taylor, (Poznań).